

Szczecin, dn. 21 maja 2014r.

Prof. zw. dr hab. Leonid Worobjow
Wydział Ekonomiczny
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr inż. Adama Grzebielucha pt. „Zarządzanie zrównoważonym rozwojem regionalnym z wykorzystaniem Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”

Przedstawiona dla oceny praca doktorska Pana mgr inż. Adama Grzebielucha została napisana pod promotorstwem dr hab. Pawła Mickiewicza, prof. SAN. Praca zawiera 247 stron tekstu i składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, podsumowania i wniosków końcowych oraz załącznika. Została opatrzona liczącym 231 pozycji zbiorem literatury fachowej oraz materiałów i dokumentów źródłowych. Autor korzystał z informacji pochodzących z opracowań statystyki krajowej oraz materiałów ministerialnych i samorządowych. Język pracy poprawny, technika właściwa. Opracowanie danych badań i sformułowanie ostatecznych wyników zostało przedstawione w postaci analizy opisowo-tabelarycznej i obliczeniowej.

Wojewódzkie fundusze stanowią podstawowe źródło finansowania działań i projektów proekologicznych, realizowanych przez samorzady lokalne i regionalne. Doświadczenia ostatnich lat pokazują, jak ważną rolę zaczynają odgrywać inwestycje ekologiczne realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego. Jednak finansowanie tych przedsięwzięć w wielu przypadkach przekracza ich możliwości finansowe. Wydaje się za tym, że ważne miejsce w rozwoju inicjatyw ekologicznych w samorządach zajmują narodowy i wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Z tego punktu widzenia temat pracy jest, jak najbardziej aktualny. Z kolei problematyka zarządzania rozwojem regionalnym i rozwojem zrównoważonym stanowi tło rozważań zarówno naukowych, jak i praktycznych (w szczególności w krajach Unii Europejskiej - ale nie tylko), dotyczących określania

założeń polityki rozwoju w sposób trwały i świadomy, i sposobów jej realizowania. Na poziomie Polski dotyczy to w szczególności całego systemu zarządzania środowiskiem, zasad jego finansowania oraz roli jaką powinni spełniać poszczególni wykonawcy.

W pracy doktorskiej badano podstawowe jednostki samorządu terytorialnego województwa zachodniopomorskiego oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Szczecinie.

Jako cel rozprawy Autor określa znaczenie wojewódzkich funduszy w procesie zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym poprzez wykorzystanie głównie finansowych instrumentów zarządzania. Co więcej, Autor wyróżnia w pracy cel naukowy, jakim jest określenie teoretycznych podstaw zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym oraz zaprezentowanie wykorzystywanych instrumentów zarządzania rozwojem na poziomie gminy i województwa. Z kolei jako cel praktyczny Autor przyjmuje określenie znaczenia wojewódzkich funduszy w finansowaniu zadań jednostek samorządu terytorialnego związanych z ochroną środowiska. Już taki podział celów uwidacznia, że praca posiada nie tylko wymiar teoretyczny ale i będzie służyć praktyce gospodarczej, co uwidacznia się w dalszej części pracy.

Przedmiotem badań są zmiany zachodzące w zarządzaniu rozwojem regionalnym oraz funkcjonowaniem funduszy ekologicznych. W pracy pokazano, w jakim stopniu samorządom udało się wykorzystać ten potencjał w badanym okresie z lat 2008-2011.

Mając na uwadze wieloaspektowy charakter badanych zjawisk, w pracy sformułowano dwie hipotezy badawcze, które pozwalają zweryfikować stopień zależności pomiędzy wykorzystaniem instrumentów o charakterze finansowym w zarządzaniu rozwojem regionalnym i lokalnym a wielkością przekazywanych środków finansowych przez firmy w ramach opłat za gospodarcze wykorzystanie środowiska. Do rzeczy nie znalazła potwierdzenia hipoteza zakładająca, że zarządzanie rozwojem regionalnym uzależnione jest od wielkości wpływów za gospodarcze wykorzystanie środowiska. W wyniku Autor dochodzi do wniosku, że jest zależność pomiędzy

dotacjami udzielonymi przez WFOŚiGW w Szczecinie, a przychodami. W mojej ocenie wniosek ten wymaga dalszych prac badawczych oraz sprawdzenia, czy taka zależność występuje także w innych regionach.

Wyniki badań zostały gromadzone, a następnie przetwarzane z zastosowaniem metod statystycznych, metod analitycznych, metod ankietowych, metod porównań, metod kartograficznych, metod wywiadów. Należy zauważyć, że wskazana przez Autora analiza skupień, która polega na dzieleniu zbioru danych na grupy, też należy do metod statystycznych i nie musi być wymieniona oddzielnie.

Z punktu widzenia merytorycznego warto zauważyć, że przedstawiona przez Autora charakterystyka konstrukcji pracy odpowiada spisowi treści, co ułatwia weryfikację logiczną odrębnych rozdziałów rozprawy.

We wstępie został uzasadniony wybór tematu pracy, sformułowano cele i hipotezy badawcze, przedmiot i obiekt badań, również scharakteryzowano strukturę pracy. Zdaniem recenzenta cele pracy mogły być dokładniej sprecyzowane, bez podziału na cele szczegółowe i cele praktyczne.

W rozdziale pierwszym podjęta została próba podejścia do zarządzania rozwojem regionalnym jako jednego z celów polityki Unii Europejskiej. Autor twierdzi, że odpowiednie zarządzanie środowiskiem stanowi jeden z kluczowych czynników mających wpływ na rozwój regionalny i podkreśla, że zarządzanie rozwojem regionalnym jako całą sferą publiczną, wiąże się z odpowiednimi wymogami specyficznymi. Jednak z pewnością można twierdzić, że do realizacji celów rozwoju regionalnego powinny przyczynić się kreatywność, zdolność, szybkość i sprawność podejmowania i realizacji decyzji. W rozdziale nie pokazano również w sposób wyrazisty podstawowych różnic pomiędzy instrumentami zarządzania rozwojem gospodarczym, a instrumentami zarządzania środowiskiem (patrz rozdział 2.3). Z kolei na stronie 55 Autor, jako główne instrumenty rozwoju lokalnego określa strategie rozwoju oraz programy operacyjne i programy rozwoju. Nie podzielam tego twierdzenia. Według mnie strategia jest to raczej koncepcja, scenariusz, cel. Również na stronie 59 Autor używa określenia, że Polska przestrzeń stanowi przedmiot

zarządzania rozwojem regionalnym. Według mnie przestrzeń jest to raczej obiekt, natomiast przedmiotem są zmiany zachodzące w przestrzeni.

W rozdziale drugim Autor wskazuje, że system finansowania środowiska gwarantuje wykorzystanie instrumentów społecznego oddziaływania, w tym ekonomiczno-prawnych instrumentów zarządzania środowiskiem. Z tego wynika, że potrzebna szersza weryfikacja przedsięwzięć finansowanych przez fundusze. Wydaje się, że rozwiązanie tej kwestii będzie stanowiło i odpowiedź, jakie są priorytety rozwoju regionalnego w kraju. Autor, za prof. Poskrobko, zaprezentował model zarządzania środowiskiem - jak najbardziej właściwy, brakuje mi jednak innych modeli zarządzania środowiskiem w tej części pracy.

W trzecim rozdziale przeprowadzono analizę strategii zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gmin województwa zachodniopomorskiego. Stwierdzono, że w ramach określonych zadań ważną rolę odgrywały umowy dofinansowania ze środków Funduszu, zawarte z różnymi podmiotami. Wymieniono również kryteria udzielania pomocy przez Fundusz. Podkreślić tutaj należy, że oferowane środki finansowe charakteryzowały się niższymi kosztami oraz mniejszą złożonością ich uzyskania, co stanowi potwierdzenie hipotezy, że instrumenty finansowe, jakimi dysponują wojewódzkie fundusze, stanowią istotny element w zarządzaniu rozwojem regionalnym i lokalnym.

Rozdział czwarty ma charakter empiryczny. Wykorzystano w nim wyniki badań terenowych. Scharakteryzowano rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych gmin pod względem analizy wykorzystania instrumentów finansowych przez WFOŚiGW w Szczecinie. Podjęto próbę oceny efektywności wykorzystania środków finansowych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Jednocześnie Autor nie zgadza się z dominującą rolą dotacji bezzwrotnych i uważa, że działalność gmin powinna polegać na lepszych informacjach i wyższej aktywności gmin w pozyskiwaniu środków.

Praca kończy się podsumowaniem, w którym w sposób syntetyczny przedstawiono wnioski z przeprowadzonych badań.

Do uwag szczegółowych i edytorskich można zaliczyć:

1. Zbyt duże odstępy w tekście, na przykład s. 69, 86, 107, 108, 121, 126, 141, 175, 178, 182, 200, 202, 203, 121, 225.
2. W spisie treści numeracja stron rozdziałów 3 i 4 nie odpowiada numeracji w tekście.
3. W podrozdziale 2.2 przedstawiony jest tylko jeden model zarządzania środowiskiem mimo, iż w tytule podrozdziału wskazana liczba mnoga.
4. We wstępie przywołano przedmiot badań mimo, iż nie był wymieniony w punkcie „Obiekt, materiał i metody badawcze”.
5. Zmniejszenie ilości map w tekście (rys. 4.1-4.37, w tym dwa rysunki mają tę samą numerację) nie pogorszy zrozumienia istoty problemu.

Uwagi powyższe nie podważają pozytywnej oceny lektury rozprawy. Praca zredagowana starannie i napisana przejrzysto i jasno.

Resumując, przeprowadzone Autorem badania pozwoliły określić znaczenie wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zarządzaniu zrównoważonym rozwojem regionalnym. Recenzowana praca z punktu widzenia formułowania zadania, organizacji badań i opracowania danych, przedstawienia wniosków może być wyróżniona, o co wnioskuję do Rady Wydziału Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi. Wyniki pracy będą wykorzystane zarówno przez naukowców w zakresie zarządzania zrównoważonym rozwojem, jak i polityków, urzędników, samorządowców w zakresie praktycznego wykorzystania modelu zarządzania zrównoważonym rozwojem oraz instrumentów finansowania tegoż rozwoju. Na szczególną uwagę zasługuje: postawa naukowa Pana mgr inż. Adama Grzebielucha, która jest przykładem wykorzystania teorii nauk o zarządzaniu w praktyce gospodarczej; wyprowadzenie wniosków badawczych w sposób logiczny i konsekwentny; opracowanie i przedstawienie w sposób graficzny modelu zarządzania zrównoważonym rozwojem regionalnym.

Konkluzja

Recenzowana rozprawa doktorska Pana mgr inż. Adama Grzebielucha jest opracowaniem rzetelnego programu badawczego. Autor wykazał się umiejętnością wykorzystania uporządkowanych procedur w fazie zdobywania wiedzy teoretycznej w dziedzinie nauk ekonomicznych i na etapie jej przetworzenia. Weryfikacji hipotez dokonano w sposób prawidłowy, nie budzący wątpliwości a wyniki własnych badań Autora poddano dyskusji naukowej z odniesieniem się do literatury przedmiotu. Przyjęty cel rozprawy doktorskiej został zrealizowany. Oznacza to, że warunki określone w USTAWIE z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach w zakresie sztuki, Dz. U. Nr 65, poz. 595 zostały spełnione. Wnoszę o dopuszczenie Pana mgr inż. Adama Grzebielucha do publicznej obrony wyżej omawianej rozprawy doktorskiej.

prof. zw. dr hab. Leonid Worobjow